

*А.О. Омельчук ^а, О.А. Піваров ^б, О.В. Кравченко ^б, Ф.Й. Данилов ^б,
О.В. Штеменко ^б*

ПАМ'ЯТІ АКАДЕМІКА СЕРГІЯ ВАСИЛЬОВИЧА ВОЛКОВА (1935–2016)

^а Інститут загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України, Київ
^б ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»,
Дніпропетровськ

ВОЛКОВ СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

Заслужений діяч науки і техніки України,
лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки,
академік НАН України,
доктор хімічних наук, професор

16.11.1935–9.03.2016

Вітчизняна наука понесла непоправну втрату: на 81 році пішов з життя Сергій Васильович Волков – видатний вчений зі світовим ім'ям в галузі неорганічної хімії, основоположник наукових шкіл високотемпературної координаційної хімії та фізико–неорганічної хімії.

С.В. Волков народився 16 листопада 1935 року в Москві. Після закінчення у 1959 р. Московського хіміко-технологічного інституту ім. Д.І. Менделєєва отримав запрошення в Інститут загальної та неорганічної хімії АН УРСР, де пройшов шлях від інженера, аспіранта до завідувача відділу (з 1975 р.), директора Інституту (з 1992 р.).

Під керівництвом С.В. Волкова вперше в Україні розпочато систематичні дослідження в області високотемпературної хімії координаційних сполук, лазеро-хімічних реакцій. Вперше для аналізу теплофізичних параметрів розплавів використано метод динамічної голографії, розвинено квантову хімію координаційних сполук в конденсованому стані, розроблено теорію квантових переходів, переносу електрону та вібронних ефектів у комплексах різного складу і симетрії. Введено визначальне поняття дискретної координаційної сполуки в розплавленому середовищі, знайдено основні ознаки, що обумовлюють її індивідуальність, запропоновано моделі дифузії іонів та термічних перетворень. Виявлено нові види сполук в іонних розплавах: гетероядерні, рідиннокристалічні, оксигеновані комплекси 3d-металів, що суттєво розширило можливості керування реакційною здатністю розплавів. Відкрито металокомплексний каталіз у розплавах при високих температурах.

Під його керівництвом синтезовано нові класи координаційних сполук, які знайшли практичне використання для селективного виділення платинових металів з природної і техногенної сировини. Результати фундаментальних досліджень знайшли застосування при вирішенні актуальних практичних задач вітчизняного виробничо-промислового комплексу.

Активну наукову діяльність С.В. Волков поєднував із науково–організаційною – виконуючи обов'язки головного редактора «Українського хімічного журналу», голови Наукової ради НАН України з проблеми “Неорганічна хімія”, члена Міжнародного електрохімічного товариства, Української секції ІЮПАК.

С.В. Волков – автор понад 1300 наукових праць, в тому числі 30 монографій, із них 7 – англійською мовою, більше 100 авторських свідоцтв на винаходи та патенти. Серед його учнів 46 докторів та кандидатів наук.

Плідна наукова та науково-організаційна діяльність С.В. Волкова відзначена орденами князя Ярослава Мудрого V ступеня, Дружби (РФ), Честі (Грузія), Почесною Грамотою Верховної Ради України, нагородою Неурядового екологічного Фонду ім. В.І. Вернадського “Орден В.И. Вернадского”, преміями ім. Л.О. Чугаєва АН СРСР, ім. Л.В. Писаржевського АН УРСР, ім. О.І. Бродського НАН України.

Світла пам'ять про академіка Сергія Васильовича Волкова збережеться в серцях його рідних, близьких, численних учнів, друзів, колег, послідовників.

TO THE MEMORY OF ACADEMICIAN VOLKOV S.V. (1935–2016)

A.O. Omel'chuk^a, *O.A. Pivovarov*^b, *A.V. Kravchenko*^b, *F.I. Danilov*^b, *A.V. Shtemenko*^b

^a V.I. Vernadskii Institute of General and Inorganic Chemistry of the NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

^b Ukrainian State University of Chemical Technology, Dnepropetrovsk, Ukraine

Doctor of Science, Academician of National Academy of Sciences of Ukraine, Professor Volkov S.V. passed away on March 9, 2016. The article highlights the path of Academician Volkov S.V. in science and his contribution to modern inorganic chemistry.